

The origins of unemployment among university graduates: Study of Kermanshah province

Yousof Mohammadifar^{1*}, Feyzallah Monavvarifard², Rowshanak Moradi Azani³

¹Department of Management and Entrepreneurship, Faculty of Economics and Entrepreneurship, Razi University, Kermanshah, Iran, Email: yosefmohamadifar@gmail.com

²Department of Management and Entrepreneurship, Razi University, Kermanshah, Iran

³Department of Business Management, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran

⁴M.Sc of Law

Article Info

Article type:
Research Full Paper

Article history:
Received: 11.12.2022
Revised: 02.01.2023
Accepted: 03.02.2023

Keywords:
Self-efficacy
Mix-method research
Kermanshah
Unemployment
Graduate

ABSTRACT

Employment of human resources, especially university graduates, is one of the most important and basic goals of economic-social planning of any society. Based on this, the present study examined and analyzed the causes of unemployment among the graduates of Kermanshah province. An explanatory sequential mixed method was used to achieving the research goal. The statistical population in the qualitative phase was included of experts who were selected using special cases sampling method until reaching theoretical saturation (n=28). Data were collected using the in-depth interview method and analyzed using the three-level coding technique. In the quantitative phase, to determine the most important influencing factors on the graduate's unemployment, a researcher-made questionnaire was used. The validity and reliability of the research tool in different phases were confirmed using triangulation, interviews with experts and Cronbach's alpha coefficient ($\alpha \geq 0.86$). The findings showed that solving socio-cultural, economic, governance and academic problems related to the unemployment of graduates (such as weakness in entrepreneurial culture, desire for government employment, the prevalence of degree orientation, excessive inflation, failure to attract investors to the province, inconsistency between market needs and university outputs) can significantly contribute to reducing the graduates unemployment rate.

Cite this article: Mohammadifar, Y., Monavvarifard, F., Moradi Azani, R. 2023. The origins of unemployment among university graduates: Study of Kermanshah province. *Journal of Studies in Entrepreneurship and Sustainable Agricultural Development*, 10 (1), 85-110.

© The Author(s).

DOI: 10.22069/jead.2023.20594.1643

Publisher: Gorgan University of Agricultural Sciences and Natural Resources

ریشه‌های پیدایش بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی: مطالعه استان کرمانشاه

یوسف محمدی فر^{۱*}، فیض‌اله منوری فرد^۲، محمدرسول الماسی فرد^۳، روشنگ مرادی آزانی^۴

^۱گروه مدیریت و کارآفرینی، دانشکده اقتصاد و کارآفرینی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: yosefmohamadifar@gmail.com

^۲گروه مدیریت و کارآفرینی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

^۳گروه مدیریت، دانشکده حسابداری و مدیریت جوانرود، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

^۴کارشناس ارشد حقوق

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله کامل علمی- پژوهشی	اشتغال نیروی انسانی به‌ویژه دانش‌آموختگان دانشگاهی از جمله مهم‌ترین و اساسی‌ترین اهداف برنامه‌ریزی اقتصادی- اجتماعی هر جامعه‌ای را تشکیل می‌دهد. بر این اساس، مطالعه حاضر به بررسی زمینه‌های پیدایش بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی استان کرمانشاه پرداخت. بدین منظور از روش آمیخته‌ی متوالی اکتشافی استفاده شد. جامعه مورد مطالعه در بخش کیفی، شامل متخصصان موضوعی در زمینه‌ی اشتغال در استان بود که به روش نمونه‌گیری از موارد ویژه تا رسیدن به اشباع داده انتخاب شدند (۲۸ تن). داده‌های بخش کیفی با استفاده از روش مصاحبه گردآوری و با استفاده تکنیک کدگذاری سه‌سطحی (باز، محوری، و سازمان‌دهنده) تحلیل شدند. در بخش کمی پژوهش، برای تعیین مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار شناسایی شده بر بیکاری دانش‌آموختگان، پرسشنامه‌ای محقق ساخته تدوین شد و در اختیار ۵۱ نفر از متخصصان موضوعی قرار گرفت. روش نمونه‌گیری در این بخش نیز از نوع غیر احتمالی (موارد ویژه) و از طریق ارجاع زنجیره‌ای بود. روایی و پایایی ابزار پژوهش در بخش‌های مختلف با استفاده از تکنیک‌های خودبازبینی گروه پژوهش، مصاحبه با متخصصان موضوعی و ضریب آلفای کرونباخ تأیید شد ($\alpha \geq 0.86$). یافته‌ها نشان داد که رفع مشکلات فرهنگی- اجتماعی، اقتصادی، حاکمیتی و دانشگاهی مرتبط با بیکاری دانش‌آموختگان مانند ضعف در فرهنگ کارآفرینی، میل به استخدام دولتی، رواج مدرک‌گرایی، تورم بیش از حد، ناکامی در جذب سرمایه‌گذاران به استان، ناهماهنگی بین نیازهای بازار کار و آموزش‌های دانشگاهی می‌تواند کمک قابل توجهی به کاهش نرخ بیکاری کند.
واژه‌های کلیدی: خودکارآمدی تحقیق آمیخته کرمانشاه بیکاری دانش‌آموخته	

استناد: محمدی فر، ی.، منوری فرد، ف.، الماسی فرد، م.ر. مرادی آزانی، ر. (۱۴۰۲). ریشه‌های پیدایش بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی:

مطالعه استان کرمانشاه. *مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی*، ۱۰ (۱)، ۸۵-۱۱۰.

DOI: 10.22069/jead.2023.20594.1643

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان

مقدمه

با فراگیر شدن مفهوم «دانش قدرت است» در میان جوامع مختلف، دولت‌ها اقدام به گسترش آموزش عالی با هدف توسعه دانش و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار در میان قشر جوان «به‌عنوان رهبران و مدیران آینده جامعه» کردند (Mok and Jiang, 2018; Xing et al., 2018). فرض بنیادین آن‌ها این بود که حرکت در راستای توسعه پایدار بدون برنامه‌ریزی نیروی انسانی و توانمندسازی آن‌ها از طریق آموزش امکان‌پذیر نیست و سیاست‌های مربوط به اشتغال باید با توجه به اهداف توسعه و بر پایه اشتغال کامل جمعیت و در جهت استفاده بهینه از منابع انسانی تدوین گردد (Chams and García-Blandón, 2019; Drela, 2020). اما، شواهد تجربی انتظارات را برآورده نکرد و دانش‌آموختگان نه تنها جریان‌ساز فعالیت‌های اقتصادی نشدند بلکه خود نیز به خیل بیکاران جامعه اضافه شدند (Kang and Xiong, 2021; Zhu et al., 2021). تداوم این روند و فقدان برنامه‌ای منسجم برای حل آن، اثرات منفی مداومی بر فعالیت‌های حرفه‌ای دانش‌آموختگان و پیچیدگی‌های شغلی در طول زندگی دارد (Manzoni and Mooi-Reci, 2011)؛ به طوری که بسیاری از دانش‌آموختگان دانشگاهی در مشاغل با کمترین ارتباط ساختاری و محتوایی با رشته تحصیلی خود مشغول به کار می‌شوند و حتی بسیاری از این مشاغل نیازی به تحصیلات دانشگاهی ندارند.

پذیرش چنین مشاغلی بر این امر دلالت دارد که دانش‌آموختگان دانشگاهی انتظارات شغلی خویش از مدرک دانشگاهی‌اشان را پایین آورده‌اند که این امر از یک سو موجب سرخوردگی اجتماعی دانش‌آموختگانی می‌شود که هزینه‌های بسیاری را (مانند اتلاف بخش قابل توجهی از بهترین سال‌های زندگی در دانشگاه با

هدف کسب موقعیت اجتماعی و شغلی بهتر و سایر هزینه‌های مادی) برای کسب مدرک دانشگاهی متحمل شده‌اند و از سوی دیگر، تمایل نسل جوان برای ورود به دانشگاه با توجه به وضع نابسامان دانش‌آموختگان کنونی و کیفیت پایین زندگی آن‌ها به شدت کاهش می‌یابد (Ramakers et al., 2020). بروز هم‌زمان این دو مشکل می‌تواند هر نظام اجتماعی را متزلزل و محل پیدایش ناامنی‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و حتی زیست‌محیطی باشد (Kuhawar and Shah, 2019; Tcherneva, 2017). از این رو، شناسایی ریشه‌های این بحران به شکلی نظام‌مند به‌ویژه در استانی مانند کرمانشاه که دارای بیشترین نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشور است (نرخ بیکاری دانش‌آموختگان این استان ۲۸/۵ درصد بوده در حالی که میانگین کشوری آن ۱۸/۳ درصد است) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و نیازمند رسیدگی فوری است (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۷).

پژوهشگران، عامل‌های مختلفی را در بروز این بحران دخیل دانسته‌اند که از آن جمله می‌توان به مواردی مانند گسترش بی حد و مرز آموزش عالی، پذیرش دانشجو در رشته‌های دانشگاهی بدون توجه به ظرفیت‌های شغلی آن، عدم تطابق آموزش‌های ارائه شده با نیازهای بازار کار، عقب‌ماندگی تکنولوژیکی بخش صنعت، عامل‌های خانوادگی (مانند سطح تحصیلات والدین و وضعیت اقتصادی خانوار) و نوع دانشگاه محل تحصیل اشاره کرد (Klein, 2015; Li et al., 2014; Mok and Jiang, 2018; Papadakis et al., 2020; Wu, 2011). این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که بیکاری دانش‌آموختگان تنها تابعی از کارکردهای دانشگاه نیست بلکه زمینه‌های شناختی، فرهنگی و اجتماعی در بروز آن دخیل‌اند (Clemens and Langdon, 2018; Eriksson and Rataj, 2019; Vertovec, 2018). با این وجود، غالب پژوهش‌های

انجام شده در حوزه بیکاری دانش‌آموختگان (Arthur-Holmes et al., 2022; Mamun et al., 2020; Svabova and Kramarova, 2021; Van Hoek et al., 2019) تنها به بخشی از این عامل‌ها توجه کرده‌اند و سایر عامل‌ها را نادیده گرفته‌اند. از این‌رو، شناسایی مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی (شامل دانش‌آموختگان استان کرمانشاه) می‌تواند کمک شایانی به حل این مشکل نماید. این پژوهش با مبنا قرار دادن نظریه‌ی شناختی-اجتماعی و نظریه‌ی یادگیری اجتماعی که به‌طور هم‌زمان بر عامل‌های شناختی (درونی) و عامل‌های اجتماعی (بیرونی) در زمینه‌ی بیکاری توجه دارند، مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در استان کرمانشاه را شناسایی می‌کند تا از این طریق بتوان معضل بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی را تا حدودی تعدیل کرد. بدین منظور، ابتدا مروری بر مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق انجام می‌شود و سپس بر مبنای نظریه‌های یاد شده، مهم‌ترین عامل‌های فردی و خانوادگی، محیطی و اقتصادی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی شناسایی می‌گردد.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

گسترش تحصیلات دانشگاهی منجر به افزایش بیش از حد تعداد دانش‌آموختگان دانشگاهی شده که این امر به‌خودی‌خود موجب پدید آمدن بازار بزرگی از کارجویان شده است. دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه با مشکلات بسیار جدی برای پیدا کردن کار مواجه‌اند و بسیاری از آن‌ها مشاغلی را که متناسب با آموزش‌های دانشگاهی آنان نیست را انتخاب کرده‌اند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که عدم تطابق بین صلاحیت‌های ارائه‌شده توسط دانشگاه‌ها و مهارت‌های مورد نیاز بخش صنعت به این پدیده دامن زده است که حل این

معضل می‌تواند مشکل بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی را تا حد زیادی کاهش دهد (Bai, 2006; Walker, 2007). با این وجود، بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی نمی‌تواند تنها منبعث از عدم مهارت‌آموزی آنان در دوران تحصیل باشد و عامل‌های روانی، اجتماعی و اقتصادی فراوانی بر آن اثرگذارند (Liotti, 2020; Merakou et al., 2019; Pohlan, 2019; Zemtsov, 2020). در یک تحقیق Robinson (2007) این عامل‌ها را در سه دسته کلی دسته‌بندی کرده است: (۱) مشکلات سازشی، (۲) مشکلات بی‌مهارتی، و (۳) مشکلات بی‌تصمیمی. مشکلات سازشی خود شامل دو زیرگروه می‌شود: الف) مشکلات عاطفی، و ب) مشکلات غیر عاطفی. مشکلات عاطفی شامل مواردی همچون عدم توانایی در ایجاد روابط با دیگران در محل کار و ناتوانی در سازگار شدن با محیط شغلی می‌شود. مشکلات غیر عاطفی نیز شامل فقدان اطلاعات شغلی و حرفه‌ای، عدم سازش بین استعداد و رغبت، کمبود و یا فقدان هوش و استعداد کافی برای احراز یک شغل می‌شود که در روند انتخاب شغل اختلال ایجاد می‌کنند. مشکلات بی‌مهارتی و بی‌تصمیمی بر عدم توانایی فرد در تصمیم‌گیری نظارت دارند. بر اساس نظر Smith and Meaney (2016)، بی‌تصمیمی می‌تواند ناشی از عوامل چهارگانه زیر باشد: (۱) عدم وجود تناسب بین رغبت‌ها و خواسته‌های والدین با استعدادهای فرد، (۲) انتخاب شغل به خاطر دیگران و یا به دلیل دیدگاه مثبت افراد جامعه نسبت به یک شغل خاص، (۳) وجود استعدادهای مختلف در یک فرد (در این صورت فرد باید بر مبنای رغبت خویش تصمیم بگیرد)، و (۴) محدود بودن فرصت‌های انتخاب و یا عدم یادگیری (Arthur-Holmes et al., 2022; Graham et al., 2019).

دانسته شده است (Lim and Lee, 2019). افراد معمولاً اعتقادات، گرایش‌ها و رفتارهای خود را از دیگران و در خلال تربیت اجتماعی و جامعه‌پذیری یاد می‌گیرند. به نظر می‌رسد در میان سازمان‌ها و کارگزاران جامعه‌پذیری در ایران (مانند خانواده، مدرسه، همسالان، و رسانه‌های جمعی)، «خانواده» همچنان عامل اصلی و تعیین‌کننده در اجتماعی کردن افراد باشد. در واقع، محیط خانواده عامل قطعی مؤثر در ایجاد شرایط سازنده است که ارزش‌ها و گرایش‌های شخص را شکل می‌دهد. بخش مهمی از این فرایند در درون خانواده به صورت عمده و آگاهانه انجام می‌پذیرد؛ ولی بخش زیادی از آن نیز کاملاً ناخودآگاه است. الگوهای کنش‌های متقابل اجتماعی درون خانواده ممکن است مدل‌های ناخواسته را برای شکل‌گیری رفتار و شخصیت بعدی کودکان یعنی زمانی که به بلوغ و دوره‌ی نوجوانی می‌رسند، فراهم سازد. به هر حال، اگر جامعه‌پذیری یا اجتماعی شدن فرایندی باشد که نسل‌های مختلف یک جامعه را به یکدیگر پیوند می‌دهد، «خانواده» از عامل‌های عمده‌ی اجتماعی شدن از دوران کودکی تا نوجوانی و پس از آن است که به صورت سلسه مراحل پی در پی رشد و تکامل، نسل‌ها را به یکدیگر مرتبط می‌سازد (حامد، ۱۳۸۸).

ب) درک از خودکارآمدی: خودکارآمدی به عنوان یک اعتقاد شخصی بر رفتار انسان‌ها به شیوه‌های مختلفی اثرگذار است. خودکارآمدی بر انتخاب‌های افراد، شیوه‌های عمل آن‌ها، میزان تلاش آنان، پشتکار و انعطاف‌پذیری آنان اثرگذار است (Li, 2020). افراد فعالیت‌هایی برای انجام انتخاب کنند که احساس می‌کنند قادر به انجام آن‌ها هستند و از فعالیت‌هایی که قادر به انجام آن نیستند، دوری می‌نمایند. خودکارآمدی به افراد در زمینه تصمیم‌گیری درباره‌ی این‌که برای انجام یک وظیفه چه میزان باید تلاش

در تأیید این موضوعات، «نظریه‌ی یادگیری اجتماعی» در زمینه‌ی رفتارهای انسانی (شامل پدیده‌ی بیکاری دانش‌آموختگان) بیان می‌دارد که افراد در توسعه‌ی خویش دخیل‌اند و می‌توانند رفتارهای خویش را تحت تأثیر قرار دهند. این دیدگاه نظری به مردم به‌عنوان افرادی خودسازمان‌دهنده، پیش‌نگر، خودگردان و خودتنظیم می‌نگرد نه به‌عنوان ارگانیک‌هایی واکنشی که تحت تأثیر مطلق محیط هستند. ادعای این نظریه آن است که رفتارها و درک افراد از واقعیات تحت تأثیر کنترل و نفوذ آن‌ها بر زندگی قرار دارد. افراد قبل از انجام نوع مشخصی از رفتارها، ابتدا نتایج محیطی و اجتماعی آن را در نظر می‌گیرند. بنابراین، فعالیت‌های انسانی حاصل کنش پویای ویژگی‌های فردی و عوامل محیطی هستند (Monavvarifard et al., 2019). با توجه به دیدگاه نظری حاکم بر این نظریه، در ادامه به تفکیک به بررسی عامل‌های فردی و محیطی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان پرداخته می‌شود.

عامل‌های فردی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

الف) عامل‌های فردی و خانوادگی: عامل‌های فردی و خانوادگی شامل موضوعات جنسیت، سن و سال، سطح تحصیلات والدین، و زمینه‌های اجتماعی-اقتصادی است. خانواده عاملی مهم در رشد و تکوین شخصیت افراد است و افراد اولین مراحل اجتماعی شدن را در آن می‌گذرانند. بخشی از این شخصیت که در خانواده تکوین می‌یابد در رابطه با کار است. هرگونه کمبود و نارسایی در تکوین شخصیت فرد در خانواده، عاملی تأثیرگذار بر کار فرد است. بی‌تردید فرهنگ کار متأثر از محیط خانواده است و هرگونه تبلی و کاستی‌های کاری و ناتوانی کاری در ارتباط با تکوین و رشد ناقص شخصیت فرد در محیط خانواده

خارجی بیشتر از تلاش خود آن‌ها بر زندگی‌شان اثرگذار است. افراد با منبع کنترل درونی و دستیابی به موفقیت بالاتر نسبت به کسانی که دارای منبع کنترل درونی پایین‌تری هستند، کمتر بیکار می‌مانند (Houssemad et al., 2020; Preuss and Hennecke, 2018)

ه) **نوآور بودن:** سوابق پژوهشی نشان داده‌اند که نوآور بودن یکی از مؤلفه‌های مهم اثرگذار بر کاهش میزان بیکاری در جامعه است. در تأیید این امر، پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نوآور بودن سطح بیکاری در جامعه را کاهش و نرخ کارآفرینی را افزایش می‌دهد (Beynon et al., 2019). همچنین، Drucker (2014) بیان می‌دارد که «نوآوری یک ابزار ویژه برای کاهش بیکاری» است. Robinson et al. (1991) نیز به این نکته اشاره دارند که نوآوری بر رونق کسب و کارها در جامعه و به تبع آن کاهش نرخ بیکاری اثرگذار است. عقیده بر این است که کارآفرینان نسبت به غیر کارآفرینان از سطح نوآوری بالاتری برخوردارند (Mooradian et al., 2016; Shahzad et al., 2021)

و) **آمادگی رفتاری برای پذیرش شغل:** میزان آمادگی رفتاری برای پذیرش شغل و صلاحیت دانش‌آموختگان بر استخدام و پیدا کردن شغل توسط آنان اثرگذار است. رفتار آمادگی شغلی به نوعی از فرایند آماده‌سازی اشاره دارد که در آن یک فرد صلاحیت‌های مورد نیاز خود را برای ورود به یک شغل کسب یا ایجاد می‌کند (Lee and Lee, 2009). متغیرهایی مانند معدل، یادگیری یک زبان خارجی، کسب گواهینامه‌ها، تجربه‌ی کاری، کسب اطلاعات کاری، حضور در نمایشگاه‌های کاریابی، و آشنایی با نرم‌افزارهای کامپیوتری از جمله‌ی متغیرهای مورد نیاز برای رفتار آمادگی شغلی است (Jackson, 2018; Mathers, 2019). این متغیرها به عنوان متغیرهایی که

کنند، در مواجهه با یک مشکل چه میزان می‌توانند پایداری کنند، و در برابر شرایط چالش برانگیز چه میزان انعطاف‌پذیری دارند، کمک می‌نماید. هر چه میزان خودکارآمدی آن‌ها قوی‌تر باشد، تلاش و پشتکار آن‌ها برای انجام یک فعالیت نیز بیشتر می‌شود (Adebusuyi et al., 2022; Sharma and Rautela, 2021). بر این پایه، می‌توان بیان کرد که سطح خودکارآمدی دانش‌آموختگان دانشگاهی می‌تواند بر اشتغال یا عدم اشتغال (بیکاری) آن‌ها اثری غیر قابل انکار داشته باشد (Lyons and Bandura, 2018; Saraih et al., 2018).

ج) **نگرش‌ها، باورها و ارزش‌های فردی:** رفتار افراد به‌طور انکارناپذیری تحت تأثیر ارزش‌های آن‌ها قرار می‌گیرد. ارزش‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و قضاوت‌های افراد در محیط را تحت تأثیر قرار می‌دهند و به تبع آن تمایل رفتاری و رفتار را پیش‌بینی می‌کنند (Al-Ghazali and Afsar, 2021; Matthews et al., 2021). ارزش‌ها می‌توانند به‌عنوان اصولی در نظر گرفته شوند که ما را به عنوان یک انسان، خانواده، شرکت و جامعه بسوی خواسته‌هایمان و چگونگی استفاده از منابعمان برای نیل به این خواسته‌ها، هدایت می‌کنند (Cusimano and Lombrozo, 2021; Van de Poel, 2021). بر این پایه، مشخص شده است که بروندادهای محیطی به‌طور فزاینده‌ای به باورها و ارزش‌های فردی و جامعه بستگی دارد (Hoel et al., 2022).

د) **منبع کنترل:** منبع کنترل که مربوط به برداشت فرد از توانایی‌های خود برای تحت تأثیر قرار دادن وقایع زندگی است، یکی از متغیرهای روانی است که به فراوانی مورد بررسی قرار گرفته است. با وجود این‌که افراد با منبع کنترل درونی بر این باورند که آن‌ها زندگی خود را در کنترل دارند، آن‌هایی که دارای منبع کنترل خارجی هستند بر این اعتقاد دارند که عامل‌های

2019; Choudhry et al., 2019; Martínez-Rodríguez et al., 2020)، می‌توان عامل‌های فردی و خانوادگی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان را مطابق با نگاهی (۱) ارائه کرد.

دارای اثرات مثبتی بر رفتار آمادگی شغلی هستند، شناخته شده‌اند. به‌طورکلی، با در نظر گرفتن مطالب ارائه شده و پژوهش‌های انجام شده درباره‌ی عاملی‌های فردی و خانوادگی اثرگذار بر پدیده‌ی بیکاری (Baruch et al.,)

نگاره ۱- عامل‌های فردی و خانوادگی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

❖ رشته تحصیلی: پژوهش‌های انجام شده به‌طور ویژه‌ای بر نقش تعدیل‌گری رشته‌ی تحصیلی در بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی توجه کرده‌اند (Hanapi and Nordin, 2014; Núñez and Livanos, 2010; Yang, 2018). دیگر پژوهش‌ها، به مقایسه‌های بین‌المللی و چگونگی اثرگذاری زمینه‌های نهادی پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که چگونه زمینه‌های نهادی و رشته‌های تحصیلی

عامل‌های محیطی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی: در این بخش برای ارائه‌ی درکی جامع از عامل‌های محیطی اثرگذار بر پدیده‌ی بیکاری، آن‌ها را در دو دسته مورد بررسی قرار می‌دهیم: الف) عامل‌های دانشگاهی، و ب) عامل‌های اقتصادی. الف) عامل‌های دانشگاهی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان

موجب بروندادهای مختلف کاری و استخدامی می‌شوند (Hanapi and Nordin, 2014; Hanapi et al., 2014). طی این پژوهش‌ها مشخص شده است که رشته‌های علوم اجتماعی و هنر در مقایسه با رشته‌های مهندسی از احتمال کمتری برای استخدام برخوردارند و موقعیت استخدام دانش‌آموختگان رشته‌های علوم اجتماعی در مقایسه با دانش‌آموختگان رشته‌های علوم مهندسی پایین‌تر است (Abel et al., 2014). علاوه بر این، رشته‌های بین‌رشته‌ای و میان‌رشته‌ای به دانش‌آموختگان جهت پیدا کردن شغل و موقعیت شغلی کمک چندانی نمی‌کنند (Caroleo et al., 2017).

❖ دانشگاه محل تحصیل: از آنجا که هدف

کارفرمایان کاهش هزینه‌های کارآموزی تا حد امکان است، آن‌ها به دنبال افرادی هستند که دارای تخصص یا مهارت‌های لازم برای انجام وظایف شغلی خود در آینده باشند. کارفرمایان از مهارت‌های شغلی افراد جویای کار به عنوان ابزاری برای ارزیابی و غربالگری آن‌ها برای استخدام نهایی استفاده می‌کنند. بنابراین، دانشجویانی که از دانشگاه‌های پلی‌تکنیک و یا فنی‌وحرفه‌ای دانش‌آموخته می‌شوند، شانس بالاتری برای ورود به بازار کار دارند (Klein, 2016). به‌طورکلی، آموزش‌های حرفه‌ای به عنوان یک «شبه‌ی امن» جهت دوری از خطر بیکاری و دستیابی به موقعیت‌های مهارتی عمل می‌کنند (Arum and Shavit, 1995).

❖ سطح آموزش (مدرک) و خطر بیکاری:

سرمایه‌ی آموزشی به یکی از ابعاد سرمایه‌ی انسانی تبدیل شده است زیرا این سرمایه تبدیل به بخشی از جامعه‌ی انسانی شده است و موجب رضایتمندی افراد یا دستیابی آنان به درآمد یا هر دوی این موارد می‌شود (Mpendulo and

Mang'unyi, 2018). تفاوت در سطح آموزشی افراد موجب تفاوتی ۲۵٪ در صدی در سطح درآمد افراد شده است (Nyoka, 2019). اگرچه تأثیر آموزش بر دوره‌ی بیکاری با الگوهای متفاوتی در حوزه‌ی مطالعات نیروی انسانی قابل بررسی است، با این وجود از نحوه‌ی ارتباط این مقوله‌ها و این‌که سطوح آموزش بالاتر باعث کاهش یا افزایش دوره‌ی بیکاری خواهد شد به‌عنوان مقوله‌ای متناقض یاد شده و تئوری‌های این حوزه بر جهت ارتباط این دو اتفاق نظر ندارند (Mehrotra and Parida, 2019). از یک سو، ادعا بر این است که چنانچه آموزش بتواند بهره‌وری نیروی انسانی را تحت تأثیر مثبت قرار دهد، احتمال دستیابی به شغل افزایش یافته و در نتیجه طول دوره‌ی بیکاری را کاهش خواهد داد (Alharahsheh and Pius, 2021; Totskaya, 2021). این در حالی است که عده‌ای از صاحب‌نظران بر این باورند که آموزش راه حل مناسبی برای کاهش نرخ بیکاری یا دوره‌ی آن نیست (Mehrotra and Parida, 2019).

❖ گسترش آموزش عالی و افزایش تعداد

دانش‌آموختگان: سوابق مطالعاتی بر پیامدهای منفی گسترش آموزش عالی بر ساختارهای جمعیتی و گسترش بیکاری دانش‌آموختگان تأکید دارند (Gesthuizen and Wolbers, 2010). این سناریو متکی بر این فرض است که ارتقاء حرفه‌ای (به وجود آمدن موقعیت‌های شغلی که نیازمند سطح بالایی از مهارت هستند) از سطح توسعه و گسترش آموزش عالی و تعداد دانش‌آموختگان دانشگاهی عقب‌تر مانده است. به دلیل وجود تعداد بیش از حد جویندگان کار دارای مدرک دانشگاهی، آن دسته از بازارهای کار که نیازمند سطوح بالای مهارتی هستند قادر به ارائه‌ی موقعیت‌های شغلی متناسب با مدرک

فرضیه‌ی انتظارات عقلانی را می‌پذیرند و اعتقاد به حداقل دخالت دولت در اقتصاد دارند (Lovell, 1986). کیزین‌های جدید معتقدند که دولت باید به صورت حساب شده و منطقی در اقتصاد دخالت کند و شرایط بهبود رشد اقتصادی و کاهش بیکاری را فراهم نماید. مکتب دور تجاری معتقد است که سیاست‌های مالی و مالیاتی می‌تواند صدمات زیادی بر اقتصاد وارد کند و به همین دلیل مخالف دخالت دولت در اقتصادند و معتقدند که دولت‌ها از سیاست‌های اقتصادی به عنوان ابزاری برای حداکثر کردن مصالح خودشان استفاده می‌کنند (Snowdon and Vane, 2005). مکتب پساکینزی دخالت دولت را در شرایط نااطمینانی واقعی لازم می‌دانند و مکتب اتریشی معتقدند که دخالت دولت منجر به تخصیص نامناسب منابع و افزایش بیکاری می‌شود و به همین دلیل معتقد به دخالت حداقلی دولت در اقتصادند (Foster, 2013).

❖ توسعه‌ی بخش صنعت: کالدور (Kaldor, 1966)

به عنوان یکی از پیشگامان حوزه‌ی بهره‌وری، ارتباطی منطقی بین بهره‌وری نیروی کار و بهره‌وری صنایع برقرار کرد. کاهش محصولات تولیدی شرکت‌ها و کاهش تعداد صنایع در یک کشور موجب کاهش میزان اشتغال و در نتیجه افزایش بیکاری می‌شود. بنابراین، می‌توان بیان کرد که با افزایش توسعه‌ی صنعتی در یک منطقه یا یک کشور، میزان بیکاری در آنجا به‌طور معنی‌داری کاهش می‌یابد. افزایش رشد تولیدات صنعتی به نوبه‌ی خود بر رشد سایر بخش‌های اقتصادی (مانند مسکن و کالاهای سرمایه‌ای) اثرگذارند و در نتیجه، میزان استخدام و اشتغال نیز در اثر رونق این بخش‌ها افزایش پیدا می‌کند (Merrien, 2013).

تحصیلی دانش‌آموختگان دانشگاهی نیستند. در نتیجه، افزایش تعداد دانش‌آموختگان دانشگاهی و دانش‌آموختگان دارای مدرک تحصیلی متوسطه در بین مشاغل مشترک جا به جا می‌شوند. در واکنش زنجیره‌ای به این چالش‌ها، افراد دارای سطح تحصیلی پایین‌تر از بازار کار بیرون رانده می‌شوند. با در نظر گرفتن مطالب ارائه شده و سوابق نظری مربوط به این بخش، می‌توان عامل‌های آموزشی اثرگذار بر پدیده بیکاری دانش‌آموختگان را مطابق با نگاره‌ی (۲) ترسیم کرد.

ب) عامل‌های اقتصادی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان

❖ نااطمینانی‌های اقتصادی: بررسی دیدگاه مکاتب

اقتصادی در مورد بیکاری و سیاست‌های اقتصادی (دخالت دولت در اقتصاد) نشان می‌دهد که دیدگاه‌های متناقضی در این باره وجود دارد. کلاسیک‌ها معتقدند که سازکار بازار، تعادل کامل بازار کار را برقرار می‌کند. آن‌ها دولت‌ها و دخالت آن‌ها در اقتصاد را عامل نااطمینانی و بی‌ثباتی دانسته و سیاست‌های اقتصادی دولت را به شدت محکوم می‌کنند (صمصامی و ابراهیم نژاد، ۱۳۹۸). کیزین‌ها تدابیر لازم توسط دولت و اتخاذ سیاست‌های اقتصادی را لازم می‌دانند و معتقدند که سیاست‌های اقتصادی دولت می‌تواند منجر به کاهش نااطمینانی (کاهش بی‌ثباتی)، بهبود رشد اقتصادی و کاهش بیکاری شود (Modigliani, 2003). پولیون‌ها، استفاده از سیاست‌های پولی را عامل بی‌ثباتی و نااطمینانی می‌دانند و مخالف دخالت دولت هستند و معتقدند که اقتصاد ذاتاً با ثبات است و در صورت مواجهه با یک اختلال به‌طور خودکار به نرخ بیکاری طبیعی بر خواهد گشت (Brunner, 1970). کلاسیک‌های جدید

نگاره‌ی ۲- عامل‌های دانشگاهی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

نیروی کار و اشتغال‌زایی ایفا می‌کنند (Ayyagari et al., 2014). به این ترتیب، توسعه‌ی مالی ممکن است تأثیرات غیرقابل انکاری بر برون‌دادهای کوتاه مدت و بلندمدت بازار کار داشته باشد.

❖ **سطح توسعه‌ی تکنولوژی:** از آنجا که توسعه‌ی تکنولوژی و تنوع تولیدات، رقابت بنگاه‌های اقتصادی را تشدید کرده است، آن‌ها را مجبور کرده تا برای بقای فعالیت و دستیابی به سود مورد نیاز علاوه بر بازارهای داخل، بازارهای خارج را نیز هدف قرار دهند. به عقیده‌ی آدام اسمیت، میل طبیعی بشر به معامله‌ی پایاپای و تبادل کالا با کالا به تقسیم منافع بین طرفین معامله منجر می‌شود. در واقع، بنگاه‌ها با ورود خود به تجارت از طریق تخصیص مجدد منابع و بر اساس اصول مزیت نسبی، بسیار مناسب‌تر و مؤثرتر تولید می‌نمایند. در نتیجه با افزایش کارایی، قیمت‌های مواد اولیه و کالاهای نهایی کاهش می‌یابد. افزون بر این، با افزایش کارایی، قیمت‌های مواد اولیه و کالاهای نهایی کاهش می‌یابد. افزون بر این، با افزایش

❖ **سطح سرمایه‌گذاری:** اقتصادها از نظر سطح توسعه‌ی داخلی به‌طور گسترده‌ای از هم متفاوت هستند و میانگین اعتبارات اختصاص یافته از سوی دولت‌ها به تولید ناخالص داخلی (GDP) به عنوان معیاری برای جذب و توسعه‌ی منابع مالی بیشتر عمل می‌کند (Epstein and Shapiro, 2019). به‌ویژه، اقتصادهای در حال توسعه یا توسعه یافته میانگین بودجه‌ی کمتری را به «تولید ناخالص داخلی» در مقایسه با اقتصادهای پیشرفته اختصاص می‌دهند. همچنین، اقتصادها در تأمین ساختار مالی شرکت‌ها نیز به‌طور دوگانه عمل می‌کنند، شرکت‌های کوچک‌تر برای دستیابی به منابع مالی بانک‌ها با مشکلات بیشتری در مقایسه با شرکت‌های بزرگ‌تر مواجه‌اند. در نتیجه، شرکت‌های کوچک به سرمایه‌های غیر رسمی خارجی متکی هستند که اغلب از طریق دریافت منابع مالی از شرکت‌های بزرگ‌تر به دست می‌آیند. افزون بر این، شرکت‌های کوچک و متوسط در کشورهای در حال توسعه نقش ویژه‌ای در جذب

بر اشتغال نیز نمی‌توان غافل ماند. با در نظر گرفتن مجموع مطالب ارائه شده در این بخش و پژوهش‌های مرتبط با موضوع، می‌توان عامل‌های اقتصادی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان را مطابق با نگاره‌ی (۳) ترسیم کرد.

تجارت، منافع مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان از انتخاب وسیع‌تر تولیدات و کیفیت بالاتر تأمین می‌شود. بنابراین، انتظار می‌رود که بازار تجارت آزاد افزایش درآمدهای ملی و امکان رشد اقتصادی را به همراه داشته باشد (Bacchetta and Bustamante, 2009). در این میان از تأثیر تجارت

نگاره‌ی ۳- عامل‌های اقتصادی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

(کدگذاری پایه، محوری و سازمان‌دهنده) عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی شناسایی شد. در گام بعد، به‌منظور تأیید باورپذیری و انتقال‌پذیری یافته‌های این بخش از تکنیک‌های مثلث‌سازی، خودبازبینی مفاهیم توسط گروه پژوهش، و ارائه یافته‌ها به مشارکت‌کنندگان استفاده شد. هدف از ارائه یافته‌ها به مشارکت‌کنندگان، اطمینان از این امر بود که کدهای استخراج شده دقیقاً همان چیزی باشد که مد نظر آن‌ها بوده است. در صورت عدم تأیید توسط مشارکت‌کنندگان، کدگذاری مجدد بر اساس نظر مشارکت‌کننده انجام می‌گرفت. در بخش کمی پژوهش، عامل‌های شناسایی شده در مرحله‌ی قبل به‌صورت یک پرسشنامه‌ی محقق

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع کاربردی است زیرا یافته‌های آن به برنامه‌ریزان جهت تدوین برنامه‌های اثربخش‌تر برای رفع بیکاری دانش‌آموختگان کمک می‌کند. از نظر نوع گردآوری داده‌ها میدانی است. از نظر روش شناسایی نیز از نوع پژوهش‌های آمیخته‌ی متوالی اکتشافی است. با در نظر آوردن ماهیت این نوع از پژوهش‌ها، در این پژوهش ابتدا برای شناسایی عامل‌های کلیدی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در استان کرمانشاه با ۲۸ تن از متخصصان موضوعی مصاحبه شد. پس از انجام مصاحبه‌ها، متن آن‌ها توسط گروه پژوهش پیاده‌سازی شد و از طریق فرایند کدگذاری سه‌سطحی

ساخته تدوین شدند. در این پرسشنامه از پاسخگویان خواسته شد که با دادن نمره‌ای از یک تا پنج (کمترین اهمیت = ۱؛ بیشترین اهمیت = ۵) در قالب طیف لیکرت میزان اهمیت هر یک از عوامل را در بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی مشخص کنند. روش نمونه‌گیری در این بخش، نمونه‌گیری از موارد ویژه و از طریق ارجاع زنجیره‌ای بود. بدین ترتیب، ۵۱ نفر در سطح دانشگاه و ادارات دولتی استان کرمانشاه به عنوان نمونه‌ی آماری انتخاب شدند. پس از گردآوری داده‌ها و ورود آن‌ها به نرم‌افزار SPSS، به منظور شناسایی مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان از آزمون توزیع دوجمله‌ای استفاده شد. در این آزمون پاسخ‌ها به دو طبقه، تقسیم می‌شوند: طبقه اول مربوط به پاسخ‌های کمتر یا مساوی ۳ (متوسط و کمتر از متوسط)؛ و طبقه دوم مربوط به پاسخ‌های بیشتر از ۳ (زیاد و خیلی زیاد). در آزمون دوجمله‌ای اگر تفاوت معنی‌داری بین گروه اول و دوم وجود داشته باشد ($p\text{-value} < 0.05$) و درصد پاسخ‌های گروه دوم بیش از درصد پاسخ‌های گروه اول باشد می‌توان نتیجه گرفت که آن عامل از نظر عموم پاسخ‌دهندگان از اهمیت بالایی برخوردار بوده است. یادآور می‌شود که پایایی ابزار پژوهش در این بخش با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای بخش‌های مختلف تأیید شد ($\alpha \geq 0.86$).

یافته‌ها

الف) بخش کیفی: در این بخش با توجه به سوابق نظری موجود در ارتباط با موضوع پژوهش و محتوای غنی مصاحبه‌های انجام شده با متخصصان موضوعی در سطح استان کرمانشاه، مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار

بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی شناسایی و با استفاده از دستورالعمل کدگذاری سه‌سطحی طبقه‌بندی شدند. یافته‌ها نشان می‌دهند که عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان در شش عامل سازمان‌دهنده قابل شناسایی هستند: (۱) عامل فرهنگی-اجتماعی، (۲) عامل حاکمیتی، (۳) عامل اقتصادی، (۴) عامل توسعه‌ای، (۵) عامل فردی-خانوادگی، و (۶) عامل دانشگاهی. لازم به ذکر است که هر یک از این عامل‌ها دارای مقوله‌ها و مفاهیم دیگری هستند که به‌منظور جلوگیری از تداخل مطالب، در قالب جدول‌های (۲) تا (۷) آورده شده‌اند. این جداول نشان می‌دهند که عامل فرهنگی-اجتماعی از دو زیر مقوله‌ی فرهنگی و اجتماعی؛ عامل حاکمیتی از پنج مقوله‌ی کیفیت قوانین و مدیریت، امنیتی، سیاسی، اداری-مالی، و سیاست‌گذاری؛ عامل اقتصادی از سه مقوله‌ی سرمایه‌گذاری و منابع مالی، اقتصاد سیاسی، و تولید؛ عامل توسعه‌ای از سه مقوله‌ی توسعه‌ی صنعتی، توسعه‌ی انسانی-فرهنگی، و توسعه‌ی تکنولوژیکی؛ عامل فردی-خانوادگی از دو مقوله‌ی فردی و خانوادگی؛ و عامل دانشگاهی از دو مقوله‌ی آموزشی و سیاست‌ها، چشم‌اندازها، منابع مالی و نیروی انسانی تشکیل شده‌اند.

ب) بخش کمی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌ی آماری: میانگین سنی نمونه‌ی آماری در این بخش ۴۹ سال با انحراف معیار ۶/۵ سال بود. ۶۴/۷ درصد مرد و ۳۵/۳ درصد زن بودند. ۴۷/۱ درصد از آن‌ها دارای مدرک دکتری، ۳۷/۳ درصد کارشناسی ارشد و ۱۵/۷ درصد نیز دارای مدرک کارشناسی بودند. یافته‌های مربوط به این بخش در جدول (۱) آورده شده است.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌ی آماری

ویژگی	ابعاد	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۳۳	۶۴/۷
	زن	۱۸	۳۵/۳
	کل	۵۱	۱۰۰
مدرک تحصیلی	دکتری	۲۴	۴۷/۱
	کارشناسی ارشد	۱۹	۳۷/۳
	کارشناسی	۸	۱۵/۷
	کل	۵۱	۱۰۰

قوانین و مدیریت» عبارتند از: سخت‌گیری در قانون، قدیمی بودن قوانین کسب‌وکار، و ضعف در سازگاری شعارها با عملکردها (با موافقت ۸۲ درصدی) و استفاده‌ی نا به‌جا از وام‌های اشتغال (با موافقت ۷۸ درصدی). برتری مسائل امنیتی به مباحث اقتصادی در استان کرمانشاه به عنوان مهم‌ترین عامل امنیتی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان شناسایی شد (با موافقت ۷۳ درصدی). ناپایداری سیاسی (عمر کوتاه دولت‌ها و عدم توجه آن‌ها به اجرای برنامه‌های بلندمدت برای ریشه‌کنی بیکاری) نیز مهم‌ترین عامل سیاسی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی است (با موافقت ۷۶ درصدی). در مقوله‌ی اداری-مالی مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار بر بیکاری عبارتند از: ضعف در مطالبه‌گری و چانه‌زنی مدیران استان (با موافقت ۸۰ درصدی)، ضعف حسابرسی از بنگاه‌ها (با موافقت ۷۵ درصدی) و اختلال در نظام توزیع (با موافقت ۷۳ درصدی). در مقوله‌ی سیاست‌گذاری نیز مهم‌ترین عامل‌ها در ایجاد بیکاری عبارتند از: ضعف در اشاعه‌ی فرهنگ کار (با موافقت ۹۰ درصدی)، ضعف در توجه به مشاغل دانش‌بنیان و نگاه غیر راهبردی به حل مسئله‌ی بیکاری (با موافقت ۷۸ درصدی).

آزمون توزیع دوجمله‌ای: همان‌طور که در بخش روش تحقیق نیز بیان شد، برای تعیین مهم‌ترین عامل‌های شناسایی شده برای بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی از آزمون توزیع دوجمله‌ای استفاده شد. یافته‌های جدول (۲) نشان دهنده‌ی اهمیت عامل‌های فرهنگی-اجتماعی است. این یافته‌ها نشان می‌دهند که از بین عامل‌های فرهنگی، به ترتیب مهم‌ترین عامل‌ها عبارتند از: وجود فرهنگ قومی-قبیله‌ای و ضعف فرهنگ سخت‌کوشی (با موافقت ۸۶ درصدی)، ضعف فرهنگ توسعه‌گرا و غالب بودن سبک زندگی قناعتی و کم‌خواهانه (با موافقت ۸۰ درصدی) و ضعف فرهنگ کارآفرینی و میل به استخدام‌های دولتی (با موافقت ۷۶ درصدی). در بین عامل‌های اجتماعی نیز مهم‌ترین عامل‌ها در بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی استان کرمانشاه عبارتند از: ازدیاد بی‌رویه‌ی جمعیت در دهه‌ی شصت (با موافقت ۸۲ درصدی)، پدیده‌ی جنگ (با موافقت ۷۸ درصدی) و رواج مدرک‌گرایی (با موافقت ۷۳ درصدی).

آزمون توزیع دوجمله‌ای برای شناسایی مهم‌ترین عامل‌های سیاسی-حاکمیتی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در جدول (۳) نشان می‌دهد که مهم‌ترین عامل‌ها در مقوله‌ی «کیفیت

جدول ۲- نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای برای عوامل فرهنگی-اجتماعی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان

نتایج بررسی آماری				مفاهیم	مقوله‌ها
اهمیت داشتن عامل	p-value	درصد پاسخ‌های گروه دو	درصد پاسخ‌های گروه یک		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۶	۰/۲۴	ضعف فرهنگ کارآفرینی	فرهنگی
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۶	۰/۲۴	میل به استخدام‌های دولتی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۱۴	۰/۸۶	ضعف فرهنگ سخت‌کوشی	
مهم	۰/۰۱۱	۰/۳۱	۰/۶۹	فرهنگ مصرف‌گرایی	
کم‌اهمیت	۰/۱۶۱	۰/۳۹	۰/۶۱	ضعف فرهنگ سیاسی (ضعف در انتخاب نمایندگان شایسته برای ورود به مجلس)	
کم‌اهمیت	۰/۴۰۱	۰/۴۳	۰/۵۷	ضعف فرهنگ حمایتگری	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۰	۰/۲۰	ضعف فرهنگ توسعه‌گرا	
کم‌اهمیت	۰/۷۸۰	۰/۴۷	۰/۵۳	ضعف همدلی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۰	۰/۲۰	غالب بودن سبک زندگی قناعتی و کم‌خواهانه	
کم‌اهمیت	۰/۰۹۲	۰/۳۷	۰/۶۳	باورهای هنجاری حاکم بر استان	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	ضعف در فرهنگ مطالبه‌گری از مدیران	اجتماعی
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۶	۰/۱۴	وجود فرهنگ قومی-قبیله‌ای در استان	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	خشونت و منازعات اجتماعی	
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	مهاجرت جمعیت کیفی به خارج از استان	
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	مهاجرت محلی	
کم‌اهمیت	۰/۰۹۲	۰/۳۷	۰/۶۳	شکاف طبقاتی	
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	فضای امنیتی حاکم بر استان	
مهم	۰/۰۰۲	۰/۲۷	۰/۷۳	رواج مدرک‌گرایی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۲۲	پدیده‌ی جنگ (هشت سال دفاع مقدس)	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	ازدیاد بی‌رویه جمعیت در دهه‌ی ۶۰	
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	اعتیاد	

جدول ۳- نتایج آزمون دوجمله‌ای برای عوامل سیاسی-حاکمیتی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

نتایج بررسی آماری				مفاهیم	مقوله‌ها
اهمیت داشتن عامل	p-value	درصد پاسخ‌های گروه دو	درصد پاسخ‌های گروه یک		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	سخت‌گیری در قانون	حاکمیتی
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	قدیمی بودن قوانین کسب‌وکار	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	ضعف در سازگاری شعارها با عملکردها	
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	محدودیت‌های قانون کار	
کم‌اهمیت	۰/۰۹۲	۰/۳۷	۰/۶۳	بیمه‌ی بیکاری	
کم‌اهمیت	۰/۱۶۱	۰/۳۹	۰/۶۱	ضعف در تأمین مالی دانش‌آموختگان	
مهم	۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۲۵	ضعف هماهنگی میان ارگان‌های دولتی	
مهم	۱/۰۰۰	۰/۵۱	۰/۴۹	بی‌ارادگی در بهره‌برداری شایسته از توانمندی‌های استان	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۶	۰/۲۴	ضعف بهره‌گیری از توانمندی‌های دانشگاه	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۲۲	استفاده‌ی نا به‌جا از وام‌های اشتغال	
کم‌اهمیت	۰/۴۰۱	۰/۴۳	۰/۵۷	ضعف در آینده‌نگری	عامل سیستمی-حاکمیتی
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	پیچیدگی نقش‌های نهادها در ایجاد اشتغال	

مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، دوره ۱۰، شماره ۱، ۱۴۰۲

نتایج بررسی آماری				مفاهیم	مقوله‌ها
اهمیت داشتن عامل	p-value	درصد پاسخ‌های گروه دو	درصد پاسخ‌های گروه یک		
مهم	۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۲۵	ناکامی در جذب سرمایه‌گذاران به استان	امنیتی
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	محافظه‌کاری مدیران	
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	ضعف در صداقت گفتار و عمل مدیران	
کم‌اهمیت	۰/۷۸۰	۰/۵۳	۰/۴۷	امنیت سرمایه‌گذاری	امنیتی
کم‌اهمیت	۰/۷۸۰	۰/۴۷	۰/۵۳	نگرش بجای مانده از دوران جنگ برای سرمایه‌گذاران	
مهم	۰/۰۰۲	۰/۷۳	۰/۲۷	برتری مسائل امنیتی به مباحث اقتصادی	
کم‌اهمیت	۰/۴۰۱	۰/۴۳	۰/۵۷	تحریم‌های بین‌المللی	سیاسی
کم‌اهمیت	۰/۱۶۱	۰/۳۹	۰/۶۱	نگاه دوگانه‌ی حاکمیت به خصوصی‌سازی	
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	ضعف در استفاده از نیروهای بومی و ماندگار در پست‌های بالای سازمانی استان	
مهم	۰/۰۰۱	۰/۷۶	۰/۲۵	ناپایداری سیاسی (عمر کوتاه دولت‌ها و عدم توجه آن‌ها به اجرای برنامه‌های بلندمدت برای ریشه‌کنی بیکاری)	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۰	۰/۲۰	ضعف در مطالبه‌گری و چانه‌زنی مدیران استان	اداری-حالی
کم‌اهمیت	۰/۷۸۰	۰/۵۳	۰/۴۷	فساد اداری و رانت و سهم‌خواهی	
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	بروکراسی بیش‌ازحد اداری	
مهم	۰/۰۰۲	۰/۷۳	۰/۲۷	اختلال در نظام توزیع	
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	اختصاص بسته‌های حمایتی اندک به استان	
مهم	۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۲۵	ضعف حساسی از بنگاه‌ها	
کم‌اهمیت	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	ضعف شایسته‌سالاری در استان	
کم‌اهمیت	۰/۰۹۲	۰/۳۷	۰/۶۳	ضعف در استفاده از نخبگان دانشگاهی	
مهم	۱/۰۰۰	۰/۵۱	۰/۴۹	نظام نظارتی ناکارآمد بر نرخ بهره (تفاوت نرخ بهره در بانک‌های دولتی در مقایسه با بانک‌های خصوصی)	
کم‌اهمیت	۰/۱۶۱	۰/۳۹	۰/۶۱	ضعف در سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری	
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	ضعف مسئولیت‌پذیری اجتماعی نهادها	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۶	۰/۲۴	اجرای سیاست‌های یکسان برای کل کشور (توجه نکردن به شرایط ویژه‌ی هر استان)	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۶	۰/۲۴	عدم برابری عرضه و تقاضای نیروی کار	
مهم	۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۲۵	ناکافی بودن منابع مالی اختصاص‌یافته به طرح‌های اشتغال‌زا	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۲۲	ضعف در توجه به مشاغل دانش‌بنیان	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۹۰	۰/۱۰	ضعف در اشاعه‌ی فرهنگ کار	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۲۲	نگاه غیر راهبردی به حل مسئله‌ی بیکاری	

است که در مقوله‌ی سرمایه‌گذاری و منابع مالی، مهم‌ترین عامل‌ها عبارتند از: درآمد سرانه‌ی پایین در استان (با موافقت ۸۲ درصدی) و اقتصاد معیشتی استان

بروندادهای آماری توزیع دوجمله‌ای برای شناسایی مهم‌ترین عامل‌های اقتصادی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در جدول (۴) حاکی از آن

موافقت ۷۱ درصدی). لازم به ذکر است که از بین عامل‌های مرتبط با مقوله‌ی تولید، هیچ یک از مفاهیم حائز مقیاس معنی‌داری نشدند که این امر به معنای کم اهمیت بودن این مفاهیم (عامل‌ها) در تبیین نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی استان کرمانشاه است.

(با موافقت ۸۰ درصدی). در مقوله‌ی اقتصاد سیاسی مهم‌ترین عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان به ترتیب به ترتیب عبارت‌اند از نا اطمینانی اقتصادی (با موافقت ۷۸ درصدی)، تورم بیش از حد و متکی بودن کشور به درآمدهای نفتی (با

جدول ۴- نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای برای عوامل اقتصادی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

نتایج بررسی آماری				مفاهیم	مقوله‌ها	عامل اقتصادی
اهمیت داشتن عامل	p-value	درصد پاسخ‌های گروه دو	درصد پاسخ‌های گروه یک			
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	کمبود پس‌انداز در استان	سرمایه‌گذاری و منابع مالی	عامل اقتصادی
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۰	۰/۲۰	اقتصاد معیشتی استان		
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	فرار سرمایه از استان		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	درآمد سرانه‌ی پایین در استان		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۲۲	نا اطمینانی اقتصادی	اقتصاد سیاسی	
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	تورم بیش‌ازحد		
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	نرخ مالیات		
کم‌اهمیت	۱/۰۰۰	۰/۴۹	۰/۵۱	دخالت حاکمیت در اقتصاد		
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	نرخ بهره (سود بالایی که بانک‌ها به سپرده‌ها اختصاص می‌دهند)		
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	متکی بودن به درآمدهای نفتی		
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	سهم پایین تولید در اقتصاد استان	تولید	
کم‌اهمیت	۱/۰۰	۰/۴۹	۰/۵۱	مهیا نبودن شرایط برای ایجاد فضای رقابتی در بخش تولید استان		
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	بالا بودن هزینه‌های تولید در استان		

درصدی) و گسیختگی ساختاری بین فعالیت‌های مناطق روستایی و شهری (با موافقت ۷۵ درصدی)؛ و در مقوله‌ی توسعه‌ی انسانی-فرهنگی، کمبود نیروی کار ماهر (با موافقت ۶۹ درصدی) دارای بیشترین نقش در بیکاری دانش‌آموختگان بوده‌اند.

بروندادهای آماری توزیع دوجمله‌ای برای شناسایی مهم‌ترین عامل‌های توسعه‌ای اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در جدول (۵) نشان می‌دهد که در مقوله‌ی توسعه‌ی صنعتی، راندمان پایین بخش کشاورزی در استان (با موافقت ۸۲

جدول ۵- نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای برای عوامل توسعه‌ای اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

مقوله‌ها	مفاهیم	نتایج بررسی آماری		اهمیت داشتن عامل
		درصد پاسخ‌های گروه یک	درصد پاسخ‌های گروه دو	
عوامل توسعه‌ای	تعدد ساختی در استان (عدم وجود ارتباط زنجیره‌ای بین صنایع)	۰/۳۱	۰/۶۹	مهم
	راندمان پایین بخش کشاورزی در استان	۰/۱۸	۰/۸۲	مهم
	گسیختگی ساختاری بین فعالیت‌های مناطق روستایی و شهری	۰/۲۵	۰/۷۵	مهم
	ضعف در حلقه‌های تأمین	۰/۲۹	۰/۷۱	مهم
	کمبود صنایع بالادستی (یا صنایع تبدیلی) در استان	۰/۶۳	۰/۳۷	کم‌اهمیت
	ناهماهنگی مدل‌های توسعه‌ای اجراشده با بافت بومی استان	۰/۴۹	۰/۵۱	کم‌اهمیت
	عدم شکل‌گیری همزیستی صنعتی در استان	۰/۶۱	۰/۳۹	کم‌اهمیت
	کیفیت پایین محصولات تولیدی	۰/۲۹	۰/۷۱	مهم
	تعطیلی صنایع و کارخانه‌ها در استان	۰/۵۹	۰/۴۱	کم‌اهمیت
	ارتباط ضعیف بین دانشگاه و بخش صنعت	۰/۵۵	۰/۴۵	کم‌اهمیت
عوامل توسعه‌ای	کمبود صنایع بسته‌بندی در استان	۰/۲۹	۰/۷۱	مهم
	کاهش سطح سرمایه‌ی اجتماعی در استان	۰/۵۹	۰/۴۱	کم‌اهمیت
	ارزش‌های حاکم بر جامعه (به‌عنوان مثال، منفور بودن سرمایه‌داری یا حجاب‌گردشگران)	۰/۵۱	۰/۴۹	کم‌اهمیت
عوامل توسعه‌ای	رواج نادرست برتری فرهنگ شهری بر روستایی	۰/۵۹	۰/۴۱	کم‌اهمیت
	کمبود نیروی کار ماهر	۰/۳۱	۰/۶۹	مهم
توسعه‌ی تکنولوژیکی	کمبود تکنولوژی مناسب در استان	۰/۵۵	۰/۴۵	کم‌اهمیت

اثرگذاری معنی‌داری برخوردار نیستند. در بین مقوله‌ی خانواده نیز، تنها وضعیت اقتصادی خانواده است که به‌طور معنی‌داری موجب اشتغال‌پذیری یا بیکاری دانش‌آموختگان می‌شود. به عبارت دیگر، دانش‌آموختگان دارای خانواده‌های با وضعیت اقتصادی بهتر، رنج بیکاری کمتری را در مقایسه با همالان خود تجربه می‌کنند.

همان‌طور که در بخش کیفی پژوهش بیان شد، یکی از عامل‌های اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان مربوط به موضوعات فردی-خانوادگی است. یافته‌های جدول (۶) نشان می‌دهند که از نظر پاسخگویان، در بین عامل‌های فردی تنها «سطح خلاقیت دانش‌آموختگان» به عنوان عامل اثرگذار بر بیکاری یا اشتغال‌پذیری آن‌ها اثرگذار است و سایر عوامل از

جدول ۶- نتایج آزمون دوجمله‌ای برای عوامل فردی-خانوادگی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی

نتایج بررسی آماری				مفاهیم	مقوله‌ها	عامل فردی-خانوادگی
اهمیت داشتن عامل	p-value	درصد پاسخ‌های گروه دو	درصد پاسخ‌های گروه یک			
مهم	۰/۰۴۹	۰/۶۵	۰/۳۵	سطح خلاقیت	فردی	
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۵۹	۰/۴۱	توانمندی جستجوی کار		
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	میزان هدفمندی دانشجویان		
کم‌اهمیت	۱/۰۰۰	۰/۵۱	۰/۴۹	سطح روابط اجتماعی		
کم‌اهمیت	۰/۴۰۱	۰/۴۳	۰/۵۷	انتظارات از شغل	خانوادگی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۸	۰/۲۲	سطح درآمد خانواده		
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	طبقه‌ی اجتماعی		
کم‌اهمیت	۰/۵۷۶	۰/۴۵	۰/۵۵	سطح تحصیلات والدین		

عامل‌های شناسایی شده بجز «بیگانگی اساتید دانشگاهی با پیشرفت‌های بخش صنعت» تأثیر معنی‌داری در سطح یک درصد خطا بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی ندارند. یافته‌های تفضیلی مربوط به این بخش در جدول (۷) قابل مشاهده است.

آخرین عامل شناسایی شده‌ی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان، عامل‌های دانشگاهی بود که خود نیز در دو مقوله‌ی آموزشی و سیاست‌گذاری قابل طبقه‌بندی است. همان‌طور که از نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای پیدا است، از نظر پاسخگویان تمام

جدول ۷- نتایج آزمون توزیع دوجمله‌ای برای عوامل دانشگاهی اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان

نتایج بررسی آماری				مفاهیم	مقوله‌ها	عامل دانشگاهی
اهمیت داشتن عامل	p-value	درصد پاسخ‌های گروه دو	درصد پاسخ‌های گروه یک			
مهم	۰/۰۰۰	۰/۹۴	۰/۶	ناهماهنگی بین نیازهای بازار کار با آموزش‌های دانشگاهی	آموزشی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۹۶	۰/۴	در حاشیه قرار گرفتن مهارت‌آموزی در دانشگاه		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۹۲	۰/۸	استفاده از فرایندهای تدریس و یادگیری ناکارآمد در دانشگاه		
مهم	۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۲۵	بهره‌ی پایین دانشجویان از توانمندی حل مسئله		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۷۶	۰/۲۴	کمبود فرصت‌های مطالعاتی برای دانشجو	سیاست‌ها، چالش‌ها، منابع مالی و زیرساختی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۱۰۰	۰/۰	رشته‌ی تحصیلی		
مهم	۰/۰۰۵	۰/۷۱	۰/۲۹	دانشگاه محل تحصیل		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۶	۰/۱۴	عدم معرفی دانش‌آموختگان نخبه به بخش صنعت	سیاست‌ها، چالش‌ها، منابع مالی و زیرساختی	
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۰	۰/۲۰	رشد کمی دانشگاه‌ها		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۹۲	۰/۸	افزایش نرخ دانش‌آموختگان		
مهم	۰/۰۱۱	۰/۶۹	۰/۳۱	مشکلات مالی دانشگاه در زمینه‌ی مهارت‌آموزی		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۴	۰/۱۶	سیاست‌های اشتباه در نحوه‌ی پذیرش دانشجو (عدم استعداد سنجی دانشجویان پیش از ورود به دانشگاه)		
مهم	۰/۰۰۰	۰/۸۲	۰/۱۸	نگاه ابزاری مؤسسات کنکوری به دانش‌آموزان		
کم‌اهمیت	۰/۲۶۲	۰/۴۱	۰/۵۹	بیگانگی اساتید دانشگاهی با پیشرفت‌های بخش صنعت		
مهم	۰/۰۱۱	۰/۶۹	۰/۳۱	ناهماهنگی بین نیازهای بازار کار و پذیرش دانشجو در رشته‌های مختلف		

بحث، نتیجه‌گیری و پیشنهادات

بروز و گسترش فزاینده‌ی پدیده‌ی بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کشورهای مختلف -چه توسعه یافته و چه در حال توسعه- علاوه بر ایجاد ناهنجاری‌های اجتماعی، زمینه‌ساز بروز نارضایتی دانش‌آموختگانی شد که با هدف کسب موقعیت شغلی و اجتماعی بهتر وارد دانشگاه شده بودند. این نارضایتی‌ها به‌نوبه‌ی خود و در گذر زمان تبدیل به نوعی سرخوردگی اجتماعی در میان آنان و از بین رفتن جایگاه برجسته‌ی تحصیل و کسب علم در جامعه (به‌ویژه در میان جوانانی که هنوز وارد دانشگاه نشده‌اند) شده است. تداوم چنین پدیده‌ای می‌تواند صدمات جبران‌ناپذیری چه در سطح فردی و چه اجتماعی به‌همراه داشته باشد. با پدیدار شدن برخی از این مشکلات در سطح جامعه، دولت‌ها در جهت چاره‌اندیشی برای آن برآمده‌اند و در این راستا، طرح‌های مختلفی جهت تسهیل فرایند جذب دانش‌آموختگان در بازار کار و فعالیت‌های کارآفرینی به اجرا گذاشته‌اند. درست است که برخی از این طرح‌ها تا حدودی در هدایت و تشویق دانش‌آموختگان دانشگاهی برای درگیر شدن در بازار کار و فعالیت‌های اقتصادی موفق بوده‌اند، اما هنوز نیز حجم عظیمی از آن‌ها رنج بیکاری را تحمل می‌کنند و آینده‌ی روشنی برای خود متصور نیستند.

عدم موفقیت اقدامات اجرایی برای کاهش بیکاری دانش‌آموختگان می‌تواند ناشی از ماهیت پدیده‌ی بیکاری باشد؛ به‌طوری که مسأله‌ی بیکاری یک موضوع چندبعدی بوده که مجموعه‌ای از عوامل درهم‌تنیده در شکل‌گیری و تشدید آن تأثیرگذارند. به‌عنوان مثال، یافته‌های این پژوهش نشان داد که بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در استان کرمانشاه تابعی از عامل‌های مختلفی مانند سیاسی-حاکمیتی، اقتصادی، دانشگاهی، فردی و خانوادگی است که این یافته‌ها در

ارتباط نزدیکی با نتایج پژوهش‌های پیشین (Alharahsheh and Pius, 2021; Totskaya, 2021; Gesthuizen and Wolbers, 2010; Foster, 2013; Epstein and Shapiro, 2019) قرار دارد. لذا، شناسایی نظام‌مند این عامل‌ها می‌تواند به‌طور قابل توجهی به اثربخشی برنامه‌های تدوینی توسط دولت‌ها برای کاهش بیکاری دانش‌آموختگان کمک کند.

با چنین استدلالی، یافته‌های این پژوهش برخلاف تحقیقات پیشین (Hanapi and Nordin, 2014; Hanapi et al., 2014; Caroleo et al., 2017; Mpendulo and Mang'unyi, 2018) نشان داد که بیکاری دانش‌آموختگان نمی‌تواند تنها تابعی از عامل‌های دانشگاهی باشد بلکه مسائلی مانند فرهنگ اجتماعی، سیاست‌های اجرایی، ویژگی‌های فردی، توسعه‌ی تکنولوژیکی و وضعیت اقتصادی عامل‌هایی حیاتی در تبیین بیکاری یا اشتغال دانش‌آموختگان هستند (Adebusuyi et al., 2022; Sharma and Rautela, 2021; Lyons and Bandura, 2018; Saraih et al., 2019; Beynon et al., 2018). باید توجه داشت که این به معنای بی‌اهمیت بودن عامل‌های دانشگاهی در بیکاری دانش‌آموختگان نیست بلکه همان‌طور که یافته‌های این پژوهش نشان داد، موضوعاتی مانند ناهماهنگی بین نیازهای بازار کار با آموزش‌های دانشگاهی، در حاشیه قرار گرفتن مهارت‌آموزی در دانشگاه، استفاده از روش‌های تدریس و یادگیری ناکارآمد در دانشگاه، رشد کمی دانشگاه‌ها بدون توجه به کیفیت، ناهماهنگی بین نیازهای بازار کار و پذیرش دانشجو در رشته‌های مختلف، و حتی رشته‌ی تحصیلی دانش‌آموختگان از مهم‌ترین دلایل بیکاری آن‌ها بود که همه‌ی آن‌ها ناظر بر تأثیر بالای مسائل دانشگاهی بر بیکاری است (Hanapi and Nordin, 2014; Hanapi et al., 2014). بر این اساس ضرورت دارد که جذب دانشجو در دانشگاه مبتنی بر نیازهای بازار کار باشد و نه صرفاً افزایش کمی تعداد دانشجویان در دانشگاه‌ها.

سیاستی که متأسفانه طی سال‌های اخیر توسط دولتمردان در پیش گرفته شد و نتیجه‌ی آن افزایش انتظارات دانش‌آموختگان از شغل و نبود فرصت‌های شغلی برای آنها در بازار کار بود (به عنوان مثال، پذیرش تعداد زیاد دانشجوی دکتری در دانشگاه‌ها بدون وجود ظرفیتی برای استخدام آنها در بازار کار). افزون بر این، ضرورت دارد که شیوه‌های آموزشی و روش‌های تدریس در دانشگاه که غالباً مبتنی بر سخنرانی بوده (به‌ویژه در رشته‌های علوم انسانی و علوم اجتماعی) به‌سوی روش‌های مبتنی بر مشارکت فعال دانشجویان در فرایندهای یاددهی-یادگیری و درگیر شدن فعال در حل مسائل اجتماعی تغییر کند.

یکی دیگر از مقوله‌های مهم تأثیرگذار بر بیکاری در استان کرمانشاه مربوط به سطح «توسعه‌ی صنعتی» در این استان بود. به عبارت دیگر، به دلیل عدم تشکیل زنجیره‌ی ارزش در حوزه‌های مختلف صنعتی در استان -به‌ویژه در بخش کشاورزی- نوعی گسست ساختاری بین فعالیت‌های کشاورزی در مناطق روستایی و شهری به‌وجود می‌آید. بروز چنین شکافی سبب می‌شود که بخش قابل توجهی از بازار کار که مربوط به فعالیت‌های کشاورزی و صنایع تبدیلی و تکمیلی مربوط به آن است، از دسترس خارج شود. همچنین، نوعی شکست در زنجیره‌ی تأمین بخش کشاورزی به‌وجود می‌آید که سبب عدم دسترسی به‌موقع کشاورزان به نهاده‌های مورد نیاز تولید می‌شود و این امر نیز به نوبه‌ی خود می‌تواند نقش ویژه‌ای در بیکاری دانش‌آموختگان استان کرمانشاه ایفا کند. زیرا، یکی از مهم‌ترین بخش‌های اشتغال در استان کرمانشاه با توجه به شرایط جغرافیایی آن، بخش کشاورزی است. بنابراین می‌توان گفت که سطح توسعه‌ی صنعتی، عاملی بنیادین در تبیین بیکاری یا اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی است (Epstein and Shapiro, 2019; Ayyagari et al., 2014). حل این مشکل، نیازمند

بررسی دقیق زنجیره‌های ارزش صنایع مختلف (به‌ویژه صنایعی مانند پتروشیمی و کشاورزی به‌عنوان دو صنعتی که بیشترین اشتغال دانش‌آموختگان دانشگاهی در کرمانشاه را به خود اختصاص می‌دهند) و شناسایی نقاط شکست موجود در هر زنجیره است. این امر به ارتقاء بهره‌وری و کاهش زیان ناشی از عدم دسترسی به نهاده‌ها و صنایع تبدیلی و تکمیلی به‌طور چشم‌گیری کمک می‌کند. با افزایش بهره‌وری در بخش کشاورزی و صنعت، تمایل دانش‌آموختگان برای ورود به بازار کار شده افزایش می‌یابد و منتظر اشتغال رسمی در ارگان‌های دولتی نخواهند ماند. این امر می‌تواند به‌طور قابل توجهی به کاهش نرخ بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی در کرمانشاه کمک می‌کند.

Adebusuyi et al. (2019) Lim and Lee (2022) و Sharma and Rautela (2021) در پژوهش‌های خود نشان دادند که عامل‌های فردی و خانوادگی در بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی اثرگذارند. یافته‌های این پژوهش نیز نتایج پژوهش‌های آنها را تأیید می‌کند؛ با این تفاوت که همه‌ی مفاهیم شناسایی شده از اهمیت یکسانی در تبیین بیکاری برخوردار نیستند. از بین مفاهیم شناسایی شده، سطح خلاقیت و درآمد خانوادگی از اهمیت بالاتری نسبت به سایر مفاهیم برخوردار بودند. بر این اساس، حداقل دو راهکار پیش‌روی دولت و آموزش عالی برای کاهش بیکاری وجود دارد: ۱) دولت از طریق اجرای سیاست‌های حمایتی برای تأمین منابع مالی ایجاد و توسعه‌ی کسب‌وکارها به دانش‌آموختگان دانشگاهی یاری رساند؛ و ۲) با توجه به اینکه خلاقیت از طریق آموزش قابل توسعه است، دانشگاه‌ها با تدوین سازکارهای جدید و بازنگری در شیوه‌های آموزشی خود، زمینه‌ی توسعه‌ی توانمندی‌های خلاقانه در دانشجوین را فراهم آورند. به‌کارگیری شیوه‌های آموزشی خدمت‌محور، حل مسأله و مشارکت با جوامع

در نهایت، موضوعات سیاسی-حاکمیتی به عنوان یکی دیگر از عامل‌های مهم اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان شناسایی شد. مهم‌ترین موضوعاتی که در این عامل بر بیکاری اثرگذار بودند مربوط به قوانین دست‌وپاگیر موجود در زمینه‌ی راه‌اندازی کسب‌وکار، عدم تطابق شعارهای دولت‌مردان با عملکردهای آن‌ها، ضعف هماهنگی بین ارگان‌های مختلف و استفاده‌ی نابجا از وام‌های اشتغال‌دریافتی. توجه به این ضعف‌ها و تلاش در جهت رفع آن‌ها می‌تواند کمک قابل توجهی به کاهش بیکاری به‌طور عام و بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی به‌طور خاص کند.

محل‌ی و صنعت می‌تواند در این راستا بسیار کمک‌کننده باشد. نااطمینانی اقتصادی و تورم بیش از حد به عنوان دو مؤلفه‌ی مهم اثرگذار بر بیکاری دانش‌آموختگان دانشگاهی شناسایی شد. پرواضح است که نااطمینانی از آینده‌ی کسب‌وکار سبب کاهش ریسک‌پذیری افراد برای آغاز یک کسب‌وکار جدید می‌شود. انسان‌ها به‌طور طبیعی یاد گرفته‌اند که از موقعیت‌های پرخطر دوری کنند و از انجام فعالیت‌هایی که درصد موفقیت آن‌ها بالا است، استقبال می‌نمایند. بنابراین، یکی دیگر از راهکارهای توسعه‌ی اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان دانشگاهی، پایین آوردن نااطمینانی‌های اقتصادی و مهار تورم در کشور و از جمله کرمانشاه است.

- Environmental Management, 28(1): 536-536.
- Alharahsheh, H. H. and Pius, A. 2021. Exploration of Employability Skills in Business Management Studies Within Higher Education Levels: Systematic Literature Review. Research Anthology on Business and Technical Education in the Information Era: 1147-1164.
- Arthur-Holmes, F., Busia, K. A., Vazquez-Brust, D. A. and Yakovleva, N. 2022. Graduate unemployment, artisanal and small-scale mining, and rural transformation in Ghana: What does the 'educated' youth involvement offer? Journal of Rural Studies, 95: 125-139.
- Arum, R. and Shavit, Y. 1995. Secondary vocational education and the transition from school to work. Sociology of education: 187-204.
- Ayyagari, M., Demircuc-Kunt, A. and Maksimovic, V. 2014. Who creates jobs in developing countries? Small Business Economics, 43(1): 75-99.
- Bacchetta, M. and Bustamante, J. P. 2009. Globalization and informal jobs in developing countries: A joint study of the International Labour Office and the Secretariat of the World Trade Organization.

منابع

- صمصامی، ح. و ابراهیم‌نژاد، ا. ۱۳۹۸. تأثیر نااطمینانی سیاست‌های اقتصادی بر بیکاری و کارآفرینی در اقتصاد ایران، رویکرد سیستم معادلات همزمان. تحقیقات اقتصادی، ۵۴ (۴): ۹۹۵-۱۰۱۶.
- حامد، ب. ۱۳۸۸. عوامل اجتماعی مرتبط با نگرش جوانان به کار (مطالعه موردی: جوانان ۱۸-۲۶ ساله شهر کرمانشاه). پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه، ۱ (۲): ۹۷-۷۷.
- Abel, J. R., Deitz, R. and Su, Y. 2014. Are recent college graduates finding good jobs? Available at SSRN 2378472.
- Adebusuyi, A. S., Adebusuyi, O. F. and Kolade, O. 2022. Development and validation of sources of entrepreneurial self-efficacy and outcome expectations: A social cognitive career theory perspective. The International Journal of Management Education, 20(2): 100572.
- Al-Ghazali, B. M. and Afsar, B. 2021. Retracted: Green human resource management and employees' green creativity: The roles of green behavioral intention and individual green values. Corporate Social Responsibility and

- Drucker, P. 2014. Innovation and entrepreneurship. Routledge.
- Epstein, B. and Shapiro, A. F. 2019. Financial development, unemployment volatility, and sectoral dynamics. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 99: 82-102.
- Eriksson, R. and Rataj, M. 2019. The geography of starts-ups in Sweden. The role of human capital, social capital and agglomeration. *Entrepreneurship & Regional Development*, 31(9-10): 735-754.
- Foster, J. 2013. Evolutionary Macroeconomics (Routledge Revivals). Routledge.
- Gesthuizen, M. and Wolbers, M. H. 2010. Employment transitions in the Netherlands, 1980–2004: Are low educated men subject to structural or cyclical crowding out? *Research in Social Stratification and Mobility*, 28(4): 437-451.
- Graham, L., Williams, L. and Chisoro, C. 2019. Barriers to the labour market for unemployed graduates in South Africa. *Journal of Education and Work*, 32(4): 360-376.
- Hanapi, Z. and Nordin, M. S. 2014. Unemployment among Malaysia graduates: Graduates' attributes, lecturers' competency and quality of education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 112: 1056-1063.
- Hoel, K., Chin, A. and Lau, J. 2022. Clashing conservation values: The social complexities of shark depredation. *Biological Conservation*, 272: 109658.
- Houssemand, C., Thill, S. and Pignault, A. 2020. Understanding Unemployment Normalization: Individual Differences in an Alternative Experience With Unemployment. *Frontiers in Psychology*, 11: 525506.
- Jackson, D. 2018. Developing graduate career readiness in Australia: shifting from extra-curricular internships to work-integrated learning. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 19(1): 23-35.
- Kaldor, N. 1966. Marginal productivity and the macro-economic theories of distribution: Comment on Samuelson
- Bai, L. 2006. Graduate unemployment: Dilemmas and challenges in China's move to mass higher education. *The China Quarterly*, 185: 128-144.
- Baruch, Y., Bhaskar, A. U. and Mishra, B. 2019. Career dynamics in India: a two-wave study of career orientations and employability of graduates. *Personnel Review*, 49(3): 825-845.
- Beynon, M. J., Jones, P. and Pickernell, D. 2019. The role of entrepreneurship, innovation, and urbanity-diversity on growth, unemployment, and income: US state-level evidence and an fsQCA elucidation. *Journal of Business Research*, 101: 675-687.
- Brunner, K. 1970. The "monetarist revolution" in monetary theory. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 105(1): 1-30.
- Caroleo, F. E., Ciociano, E. and Destefanis, S. 2017. Youth labour-market performance, institutions and VET systems: a cross-country analysis. *Italian Economic Journal*, 3(1): 39-69.
- Chams, N. and García-Blandón, J. 2019. On the importance of sustainable human resource management for the adoption of sustainable development goals. *Resources, Conservation and Recycling*, 141: 109-122.
- Choudhry, A. N., Abdul Mutalib, R. and Ismail, N. S. A. 2019. Socio-cultural factors affecting women economic empowerment in Pakistan: A situation analysis. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 9(5): 90-102.
- Clemens, L. and Langdon, D. 2018. How does cognition relate to employment in multiple sclerosis? A systematic review. *Multiple sclerosis and related disorders*, 26: 183-191.
- Cusimano, C. and Lombrozo, T. 2021. Reconciling scientific and commonsense values to improve reasoning. *Trends in Cognitive Sciences*, 25(11): 937-949.
- Drela, K. 2020. Sustainable management of human resources in enterprises as an example of sustainable development. *Zeszyty Naukowe Akademii Morskiej w Szczecinie*.

- Lyons, P. and Bandura, R. 2018. Self-efficacy: core of employee success. Development and learning in organizations: Development and Learning in Organizations, 33(3): 9-12.
- Mamun, M. A., Akter, S., Hossain, I., Faisal, M. T. H., Rahman, M. A., Arefin, A., Khan, I., Hossain, L., Haque, M. A. and Hossain, S. 2020. Financial threat, hardship and distress predict depression, anxiety and stress among the unemployed youths: a Bangladeshi multi-city study. Journal of Affective Disorders, 276: 1149-1158.
- Manzoni, A. and Mooi-Reci, I. 2011. Early unemployment and subsequent career complexity: A sequence-based perspective. Schmollers Jahrbuch-Zeitschrift fur Wirtschafts und Sozialwissenschaften, 131(2): 339.
- Martínez-Rodríguez, I., Callejas-Albiñana, F. E. and Callejas-Albiñana, A. I. 2020. Economic and socio-cultural drivers of necessity and opportunity entrepreneurship depending on the business cycle phase. Journal of Business Economics and Management, 21(2): 373-394.
- Mathers, K. 2019. High-Quality Career Readiness for All Students. State Education Standard, 19(3): 4-9.
- Matthews, S. H., Kelemen, T. K. and Bolino, M. C. 2021. How follower traits and cultural values influence the effects of leadership. The Leadership Quarterly, 32(1): 101497.
- Mehrotra, S. and Parida, J. K. 2019. India's employment crisis: Rising education levels and falling non-agricultural job growth.
- Merakou, K., Tsoukas, K., Stavrinou, G., Amanaki, E., Daleziou, A., Kourmoussi, N., Stamatelopoulou, G., Spourdalaki, E. and Barbouni, A. 2019. The effect of progressive muscle relaxation on emotional competence: Depression-anxiety-stress, sense of coherence, health-related quality of life, and well-being of unemployed people in Greece: An intervention study. Explore, 15(1): 38-46.
- Merrien, F.-X. 2013. Social protection as development policy: A new international and Modigliani. The Review of Economic Studies, 33(4): 309-319.
- Kang, Y. and Xiong, W. 2021. Is entrepreneurship a remedy for Chinese university graduates' unemployment under the massification of higher education? A case study of young entrepreneurs in Shenzhen. International Journal of Educational Development, 84: 102406.
- Kuhawar, K. H. and Shah, H. 2019. Social problems due to unemployment. Journal of Marketing and Information Systems, 2(1): 8-9.
- Klein, M. 2015. The increasing unemployment gap between the low and high educated in West Germany. Structural or cyclical crowding-out? Social Science Research, 50: 110-125.
- Klein, M. 2016. The association between graduates' field of study and occupational attainment in West Germany, 1980-2008. Journal for Labour Market Research, 49(1): 43-58.
- Lee, S.-Y. and Lee, Y.-M. 2009. Analytical results of panel survey on the career decision level and career preparation behavior of college students majoring in science and engineering. Journal of Engineering Education Research, 12(3): 73-78.
- Li, C. 2020. Self-efficacy theory. In *Routledge Handbook of Adapted Physical Education* (313-325): Routledge.
- Li, S., Whalley, J. and Xing, C. 2014. China's higher education expansion and unemployment of college graduates. China Economic Review, 30: 567-582.
- Lim, J.-Y. and Lee, Y.-M. 2019. Exit duration and unemployment determinants for Korean graduates. Journal for Labour Market Research, 53(1): 1-14.
- Liotti, G. 2020. Labour market flexibility, economic crisis and youth unemployment in Italy. Structural Change and Economic Dynamics, 54: 150-162.
- Lovell, M. C. 1986. Tests of the rational expectations hypothesis. The American Economic Review, 76(1): 110-124.

- Preuss, M. and Hennecke, J. 2018. Biased by success and failure: How unemployment shapes locus of control. *Labour Economics*, 53: 63-74.
- Ramakers, A., Aaltonen, M. and Martikainen, P. 2020. A closer look at labour market status and crime among a general population sample of young men and women. *Advances in Life Course Research*, 43: 100322.
- Robinson, J. S., Garton, B. L. and Vaughn, P. R. 2007. Becoming employable: A look at graduates' and supervisors' perceptions of the skills needed for employability. *NACTA Journal*: 19-26.
- Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C. and Hunt, H. K. 1991. An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. *Entrepreneurship theory and Practice*, 15(4): 13-32.
- Saraih, U. N., Aris, A. Z. Z., Mutalib, S. A., Ahmad, T. S. T., Abdullah, S. and Amlus, M. H. 2018. The influence of self-efficacy on entrepreneurial intention among engineering students. In *MATEC Web of Conferences* (Vol. 150. 05051): EDP Sciences.
- Shahzad, M. F., Khan, K. I., Saleem, S. and Rashid, T. 2021. What factors affect the entrepreneurial intention to start-ups? the role of entrepreneurial skills, propensity to take risks, and innovativeness in open business models. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(3): 173.
- Sharma, S. and Rautela, S. 2021. Entrepreneurial resilience and self-efficacy during global crisis: study of small businesses in a developing economy. *Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies*, 14(6): 1369-1386.
- Smith, J. and Meaney, M. 2016. Lifelong learning in 2040. The Roosevelt Institute.
- Snowdon, B. and Vane, H. R. 2005. *Modern macroeconomics: its origins, development and current state*. Edward Elgar Publishing.
- Svabova, L. and Kramarova, K. 2021. An analysis of participation factors and effects of the active labour market agenda for action. *International Development Policy| Revue internationale de politique de développement*(4.2): 89-106.
- Modigliani, F. 2003. The Keynesian gospel according to Modigliani. *The American Economist*, 47(1): 3-24.
- Mok, K. H. and Jiang, J. 2018. Massification of higher education and challenges for graduate employment and social mobility: East Asian experiences and sociological reflections. *International Journal of Educational Development*, 63: 44-51.
- Monavvarifard, F., Baradaran, M. and Khosravipour, B. 2019. Increasing the sustainability level in agriculture and Natural Resources Universities of Iran through students' engagement in the value Co-creation process. *Journal of cleaner production*, 234: 353-365.
- Mooradian, T., Matzler, K., Uzelac, B. and Bauer, F. 2016. Perspiration and inspiration: Grit and innovativeness as antecedents of entrepreneurial success. *Journal of Economic Psychology*, 56: 232-243.
- Mpendulo, G. and Mang'anyi, E. E. 2018. Exploring Relationships between education level and unemployment. *Journal of Social Sciences (COES&RJ-JSS)*, 7(2): 86-102.
- Núñez, I. and Livanos, I. 2010. Higher education and unemployment in Europe: an analysis of the academic subject and national effects. *Higher Education*, 59(4): 475-487.
- Nyoka, C. 2019. Education level and income disparities: implications for financial inclusion through mobile money adoption in South Africa. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 22(4): 129-142.
- Papadakis, N., Amanaki, E., Drakaki, M. and Saridaki, S. 2020. Employment/unemployment, education and poverty in the Greek Youth, within the EU context. *International Journal of Educational Research*, 99: 101503.
- Pohlan, L. 2019. Unemployment and social exclusion. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 164: 273-299.

- what future for the Japanese junior college in crisis? *Compare*, 37(2): 239-255.
- Wu, C.-C. 2011. High graduate unemployment rate and Taiwanese undergraduate education. *International Journal of Educational Development*, 31(3): 303-310.
- Xing, C., Yang, P. and Li, Z. 2018. The medium-run effect of China's higher education expansion on the unemployment of college graduates. *China Economic Review*, 51: 181-193.
- Yang, L. 2018. Higher education expansion and post-college unemployment: Understanding the roles of fields of study in China. *International Journal of Educational Development*, 62: 62-74.
- Zemtsov, S. 2020. New technologies, potential unemployment and 'nescience economy' during and after the 2020 economic crisis. *Regional Science Policy & Practice*, 12(4): 723-743.
- Zhu, M., Guo, C.-Y., Hou, A. Y.-C. and Chiu, M.-S. 2021. Graduate employment in higher education: applying bibliometrics to world-system theory. *Journal of Education and Work*, 34(3): 356-372.
- measure Graduate practice in Slovakia—Counterfactual approach. *Evaluation and Program Planning*, 86: 101917.
- Tcherneva, P. R. 2017. Unemployment: The silent epidemic. *Levy Economics Institute, Working Papers Series*(895).
- Totskaya, N. 2021. Increasing employability through development of generic skills: Considerations for remote course delivery during COVID-19 pandemic. *Springer Proceedings in Business and Economics book series (SPBE). Strategic Innovative Marketing and Tourism in the COVID-19 Era*: 69-76.
- Van de Poel, I. 2021. Design for value change. *Ethics and Information Technology*, 23(1): 27-31.
- Van Hoek, G., Portzky, M. and Franck, E. 2019. The influence of socio-demographic factors, resilience and stress reducing activities on academic outcomes of undergraduate nursing students: A cross-sectional research study. *Nurse Education Today*, 72: 90-96.
- Vertovec, S. 2018. Young Muslims in Keighley, West Yorkshire: cultural identity, context and 'community'. In *Muslim European youth* (87-101): Routledge.
- Walker, P. 2007. System transition in Japanese short-term higher education:

